

[Legal Act of French Republic] (1958). <https://mjp.univ-perp.fr/france/co1958-0.htm>  
[Legal Act of Ireland] (1937). <http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html>  
[Legal Act of Italian Republic] (1947). [https://olympus.uniurb.it/index.php?option=com\\_content&view=article&id=10322:1947costituzione&catid=5&Itemid=137](https://olympus.uniurb.it/index.php?option=com_content&view=article&id=10322:1947costituzione&catid=5&Itemid=137)  
[Legal Act of Republic of Poland] (1997). <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>  
[Legal Act of Spain] (1978). <https://www.senado.es/constitu/index.html>

Leonski, Z. *Nauka administracji*. Warszawa: C. H. BECK, 2004.  
Lukasiewicz, J. *Zarys Nauki administracji*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, 2005.  
Robbins, S. P., and DeCenzo, D. A. *Podstawy zarządzania*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2002.  
“The European Urban Charter (1992)”. <http://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=887405&Site=COE>  
Wos, T. et al. *Wlydyka Wiedza o społeczeństwie*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2003.

УДК 332.14  
JEL: R12; R13; R29; R58

## НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

©2020 ЯРОШЕНКО І. В., СЕМИГУЛІН П. К.

УДК 332.14  
JEL: R12; R13; R29; R58

### Ярошенко І. В., Семигулін П. К. Нормативно-правове забезпечення публічного управління територіальним розвитком питань формування, функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади

У сучасному світі суттєво зростає актуальність дослідження нових підходів до формування та функціонування економічно спроможних територій з метою подолання значних проблем у сільських і міських територіальних громадах і забезпечення їх сталого розвитку під впливом загострення ендегенних і екзогенних ризиків. Очевидно, що сучасний кризовий стан територіальних громад країни, особливо сільських територій, не може задовольняти інтереси та потреби як громадян і громад, так і підприємств усіх форм власності, а також не сприяє забезпеченню мешканців територій робочими місцями та сучасними публічними послугами. Крім того, активно проводиться пошук нових стратегічних підходів до управління розвитком територій, спрямованих на скорочення диференціації рівня соціально-економічного розвитку регіонів (територій, громад тощо) шляхом вирівнювання умов економічної діяльності, раціонального використання їх виробничо-ресурсного потенціалу, досягнення сталого економічного зростання, підвищення соціально-економічних показників рівня життя громадян України. Значущість формування необхідної законодавчої бази для функціонування окремої адміністративно-територіальної системи (регіону, території, громади тощо), оцінки її стану з метою подальшого використання в публічному управлінні територіальним розвитком визначає важливість розробки та впровадження ефективної системи нормативно-правових документів для вирішення соціально-економічних проблем і стимулювання сталого регіонального розвитку в Україні, зокрема територіальних громад.

**Ключові слова:** територіальні громади, території, регіони, нормативно-правове забезпечення, публічне управління територіальним розвитком, сталий розвиток, державна регіональна політика, соціально-економічний розвиток.

**DOI:** <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-103-108>

**Бібл.:** 12.

**Ярошенко Ігор Васильович** – кандидат економічних наук, завідувач відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

**E-mail:** [iyaroshenko@i.ua](mailto:iyaroshenko@i.ua)

**Семигулін Павло Костянтинович** – аспірант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

**E-mail:** [semigulin.p@gmail.com](mailto:semigulin.p@gmail.com)

UDC 332.14  
JEL: R12; R13; R29; R58

### Yaroshenko I. V., Semigulin P. K. The Normative-Legal Provision of Public Management of Territorial Development of the Issues of Formation, Functioning and Development of Amalgamated Hromadas in Conditions of Decentralization of Power

In modern world, the relevance of researching new approaches to the formation and functioning of economically capable territories in order to overcome significant problems in both the rural and the urban territorial communities and ensure their sustainable development under the influence of exacerbation of endogenous and exogenous risks is significantly increasing. Obviously, the current crisis situation of the territorial communities of the country, especially rural areas, cannot satisfy the interests and needs of citizens, communities and enterprises of all forms of ownership, as well as does not contribute to providing residents of the territories with jobs and modern public services. In addition, the search for new strategic approaches to the management of the development of territories aimed at reducing the differentiation of the level of socio-economic development of regions (territories, communities, etc) is actively carried out by equalization of conditions of economic activity, rational use of their production and resource potential, achievement of sustainable economic growth, increase of socio-economic indicators of living standards of citizens of Ukraine. The significance of the formation of the necessary legal framework for the functioning of a separate administrative-territorial system (region, territory, community, etc), assessment of its condition for further use in public administration of territorial development determines the importance of developing and implementing an effective system of regulatory documents to solve socio-economic problems and stimulate sustainable regional development in Ukraine, in particular territorial communities.

**Keywords:** territorial communities, territories, regions, normative-legal provision, public management of territorial development, sustainable development, the State regional policy, socio-economic development.

**Bibl.:** 12.

**Yaroshenko Igor V.** – PhD (Economics), Head of Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1-a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

**E-mail:** iyaroshenko@i.ua

**Semigulin Pavel K.** – Postgraduate Student, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

**E-mail:** semigulin.p@gmail.com

У сучасному світі суттєво зростає актуальність дослідження нових підходів до формування та функціонування економічно спроможних територій з метою подолання значних проблем у сільських і міських територіальних громадах і забезпечення їх сталого розвитку під впливом загострення ендегенних і екзогенних ризиків. Очевидно, що сучасний кризовий стан територіальних громад країни, особливо сільських територій, не може задовольняти інтереси та потреби як громадян і громад, так і підприємств усіх форм власності, а також не сприяє забезпеченню мешканців територій робочими місцями та сучасними публічними послугами.

Крім того, активно проводиться пошук нових стратегічних підходів до управління розвитком територій, спрямованих на скорочення диференціації рівня соціально-економічного розвитку регіонів (територій, громад тощо) шляхом вирівнювання умов економічної діяльності, раціонального використання їх виробничо-ресурсного потенціалу, досягнення сталого економічного зростання, підвищення соціально-економічних показників рівня життя громадян України.

Дослідженням проблем розвитку територій були присвячені роботи таких відомих вітчизняних вчених, як: А. Гранберг, М. Долішній, Ф. Заставний, В. Петросянц, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Юрчишин, О. Онищенко, Ю. Губеня, М. Барановський, О. Павлов, А. Третяк, К. Якуба, М. Орлатий, І. Прокоп, Л. Шопотько, О. Попов, Т. Осташко, В. Андрійчук, О. Бородіна, В. Зіновчук, З. Варналій, М. Кизим, О. Равенева та інших.

Значущість формування необхідної законодавчої бази для функціонування окремої адміністративно-територіальної системи (регіону, території, громади тощо), оцінки її стану з метою подальшого використання в публічному управлінні територіальним розвитком визначає важливість розробки та впровадження ефективної системи нормативно-правових документів для вирішення соціально-економічних проблем і стимулювання сталого регіонального розвитку в Україні, зокрема територіальних громад.

Метою статті є аналіз сучасної нормативно-правової бази щодо формування, функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні для використання в системі публічного управління розвитком територій (регіонів, районів, громад) та

ефективної реалізації регіональної політики країни в умовах децентралізації влади.

Завдання статті – провести аналіз сучасної нормативно-правової бази щодо формування, функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні для системи публічного управління розвитком територій (регіонів, районів, громад) у частині формування ефективного механізму та інструментів для вирішення існуючих проблем і стимулювання їх розвитку в умовах децентралізації влади.

Правові засади та законодавчо-нормативні документи місцевого самоврядування в Україні, зокрема їх діяльність в умовах діючої реформи децентралізації влади, регламентовані нормами національного права і діють у відповідності до міжнародних та європейських принципів та нормативів.

За змістом структура законодавства у сфері місцевого самоврядування в Україні включає:

- ✦ законодавчі акти, що регламентують засади місцевого самоврядування; повноваження органів та посадових осіб; порядок формування органів місцевого самоврядування та обрання голів територіальних громад тощо;
- ✦ законодавчі акти, що є визначальними для формування ресурсів місцевого самоврядування, порядку формування бюджетів, установа податків і зборів тощо;
- ✦ галузеві законодавчі акти, які визначають місце і роль органів та посадових осіб місцевого самоврядування в певних галузях економіки; правовідносини, що належать до предмета правового регулювання цими законами тощо.

Формування законодавчої бази щодо регулювання питань місцевого самоврядування та територіальної організації влади відбувалося поступово протягом усього періоду розвитку державності в Україні.

Законодавством у період до 2014 р. було закладено конституційний і законодавчо-правовий фундамент місцевого самоврядування незалежної України відповідно до міжнародних та європейських принципів і нормативів, сформовано основи ресурсних можливостей щодо реалізації повноважень місцевого самоврядування в країні, започатковано основи для соціально-економічного розвитку територій у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Проте надмірна централізація функцій, повноважень і ресурсів, що має місце в законодавчій базі аналізованого етапу (1991–2013 рр., до запровадження реформи децентралізації влади в Україні), у подальшому проявила ознаки конфліктності інтересів у системі взаємодії органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, що характеризується неефективністю системи управління на всіх рівнях виконавчої влади; залежністю місцевого самоврядування від рішень регіонального та державного рівнів; недостатністю матеріальних, фінансових, інфраструктурних, трудових та інших ресурсів для розвитку власних територій.

Вирішення проблеми конфліктності на основі чіткого розподілу повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування неможливе без оптимізації адміністративно-територіального устрою України та утворення на новій територіальній основі громад, здатних самостійно вирішувати питання місцевого значення, а також позбавлення органів виконавчої влади можливості виконання невластивих їм функцій. Це, перш за все, потребує внесення змін у Конституцію України та, як наслідок, – повного оновлення необхідної законодавчої бази та врегулювання всіх пов'язаних з цими змінами нормативно-правових питань.

Особливо активно процес формування й оновлення законодавства щодо функціонування місцевого самоврядування розпочався з 2014 р. із запровадженням реформи децентралізації влади в Україні та паралельно з активним розвитком сучасних засад і реформуванням напрямків регіональної політики в країні, практичне застосування яких тісно пов'язані між собою.

Стартом реформи децентралізації влади в Україні вважається прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади (далі – Концепція) [10]. Документ встановлює основні завдання, принципи й етапи реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, спрямований на створення та підтримку повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних і доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Реалізація Концепції направлена на:

- ✦ посилення правової, організаційної та матеріальної спроможності громад, органів місцевого самоврядування, провадження їх діяльності з дотриманням принципів і положень Європейської хартії місцевого самоврядування;
- ✦ забезпечення доступності публічних послуг, підвищення їх якості;

- ✦ впровадження механізму здійснення місцевими держадміністраціями та населенням контролю за наданням органами місцевого самоврядування та територіальними органами центральної виконавчої влади публічних послуг;
- ✦ запровадження стандартів і критеріїв якості послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня;
- ✦ створення правових умов для розвитку форм прямого народовладдя та широкого залучення населення до прийняття управлінських рішень;
- ✦ формування ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій;
- ✦ утворення спроможних об'єднаних територіальних громад;
- ✦ соціально-економічний розвиток територіальних громад і регіонів;
- ✦ стимулювання економічного розвитку територій у результаті вдосконалення механізмів впливу органів місцевого самоврядування на визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку;
- ✦ визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення повсюдності юрисдикції органів місцевого самоврядування;
- ✦ утворення виконавчих органів обласних і районних рад;
- ✦ зміни статусу місцевих держадміністрацій на контрольно-наглядові органи в системі виконавчої влади з функцією координації діяльності;
- ✦ забезпечення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівнів, місцевими держадміністраціями та територіальними органами центрального рівня влади.

Урядовими розпорядчими документами в період 2014–2016 рр. були впорядковані механізми застосування положень Концепції та розроблені щорічні плани заходів її реалізації.

Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [1] були запроваджені організаційно-правові положення співпраці громад, принципи, форми, механізми співпраці, питання стимулювання, фінансування та контролю. Цей закон регулює надання територіальним громадам правового інструменту об'єднання своїх ресурсів для вирішення місцевих проблем, визначає спосіб, у який можуть співпрацювати органи місцевого самоврядування у

сферах спільних інтересів. Зокрема, співробітництво може здійснюватися у формі:

- ✦ реалізації спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;
- ✦ спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;
- ✦ утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій.

Профільним міністерством були розроблені інструментарій і нормативно-методичне забезпечення щодо ефективної реалізації законодавчих норм, а саме: функціонування реєстру про співробітництво громад, методика щодо ініціювання, підписання, оформлення прикладів форм договорів, інше.

Розширення фінансової спроможності новостворених об'єднаних територіальних громад для забезпечення в повному обсязі власних і отриманих повноважень є одним із основних інструментів ефективної реалізації реформи децентралізації влади. Запроваджені в грудні 2014 р. норми фінансової децентралізації сприяли розширенню повноважень територіальних громад, збільшенню дохідної бази місцевих бюджетів шляхом закріплення нових (або збільшення частки, %) податків і зборів, бюджетній автономії тощо [2; 3].

Однією з найважливіших подій в процесі формування законодавства щодо децентралізації влади стало прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4], який визначає принципи, основні умови, порядок, форми державної підтримки, регулює відносини, які виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст. Головною метою закону є створення спроможної громади (наявність виробничого, природно-ресурсного, фінансового, кадрового, інфраструктурного потенціалів), що здатна забезпечити якісний і доступний рівень освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунальних послуг та інших публічних послуг населенню.

Реалізація цих норм передбачає вирішення питань щодо наближення органів прийняття рішень і надання публічних послуг до кожного громадянина; покращення освіти в сільських територіях; підвищення спроможності громад до розвитку; збільшення ефективності та відповідальності місцевої влади; збільшення фінансування з державного бюджету; покращення можливостей до залучення інвесторів; збільшення розміру місцевого бюджету тощо.

З метою реалізації одного з пріоритетних напрямів реформи децентралізації на місцевому рівні –

створення самодостатніх і спроможних об'єднаних територіальних громад – урядом було розроблено «Методику формування спроможних територіальних громад» (далі – Методика) [7].

Методика встановлює умови формування спроможних територіальних громад, критерії визначення адміністративних центрів об'єднаних громад, порядок розроблення та схвалення перспективних планів формування територій громад. Визначено поняття самодостатньої територіальної громади, яка здатна самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень послуг у галузі освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури.

Проте спірні питання, що виникали в процесі об'єднання територіальних громад у межах затверджених перспективних планів і пов'язані із необхідністю зміни території районів усередині області, призводили до затримки процесу та потребували прийняття додаткових законодавчих актів для розблокування процесу децентралізації в Україні.

У січні 2020 р. Постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад» [9] запропоновано уточнені критерії оцінки рівня спроможності громади. Рівень спроможності визначається за сумою певних критеріїв (низький; середній; високий) і буде враховуватися при розробленні чи внесенні змін до перспективних планів. Кількість громад з низьким рівнем спроможності не може перевищувати 10% від загальної кількості спроможних громад області.

Водночас у діючих законодавчих і нормативних документах наразі відсутні будь-які критерії для визначення самодостатності функціонуючих громад, що розглядають різні сфери їх розвитку.

У частині регламентування інституційних засад в умовах діючої реформи децентралізації прийнято законодавчі акти, що стосуються питань місцевих виборів і запровадження інституту старости, який представляє інтереси сільських мешканців у раді громади. Врегульовані окремі питання розширення повноважень і збільшення ресурсних можливостей органів місцевого самоврядування, а саме:

- ✦ децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та вдосконалення містобудівного законодавства;
- ✦ державної реєстрації речових прав на нерухоме майно;
- ✦ державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;
- ✦ щодо оптимізації надання ряду адміністративних послуг;

- ✦ щодо зарахування окремих адміністративних зборів;
- ✦ щодо питань планування використання земель тощо.

З метою фінансової підтримки новостворених територіальних громад, посилення їх економічної спроможності та забезпечення територіальної згуртованості урядом запроваджено державну допомогу у вигляді інфраструктурної субвенції та розроблено методичні рекомендації щодо формування та реалізації прогнозних і програмних документів соціально-економічного розвитку. Затвердження власних стратегій розвитку та схем планування територій дадуть змогу новоствореним громадам системно й ефективно функціонувати; цілеспрямовано використовувати власні фінанси та інші ресурси, внутрішні та зовнішні резерви; забезпечити умови для сталого соціально-економічного розвитку.

Вирішення питань земельної децентралізації шляхом передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності в комунальну власність громад були врегульовані в документах уряду [8; 11] і Президента України [12]. Це дозволить забезпечити об'єднані територіальні громади значним матеріальним і фінансовим ресурсом, формувати дохідну частину місцевих бюджетів у частині плати й оренди за землю та стимулювати соціально-економічний розвиток територіальних громад.

Проте практична реалізація питань земельної децентралізації залишається відкритою. Гальмуються процеси передачі землі громадам внаслідок проблем, пов'язаних із вибіркоким процесом проведення інвентаризації Держгеокадастром і неналежним чином оформлення документації на земельні ділянки. А відсутність наразі врегульованого порядку здійснення контролю позбавляють місцеву владу можливості контролювати питання цільового використання земель, їх самозахоплення, належного оформлення. Як результат – недоотримання коштів у місцеві бюджети.

**Т**риваючий процес реформи децентралізації на сьогодні характеризується закінченням формування і затвердженням у 2020 р. нового адміністративно-територіального устрою базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України про визначення адміністративних центрів і затвердження територій територіальних громад областей, після проведення місцевих виборів в Україні [5], будуть функціонувати 1469 нових територіальних громад у 24 областях, зокрема, утворені у 2015–2019 рр. об'єднані територіальні громади та міста обласного значення, які покриватимуть усю територію країни.

Постановою «Про утворення та ліквідацію районів» [6] Верховна Рада України затвердила новий субрегіональний рівень у складі новоутворених 136 районів, до яких територіально увійшли 490 існуючих районів і 187 міст обласного значення. Передбача-

ється, що реорганізація районів розпочнеться після місцевих виборів. Отже, необхідним залишається прийняття низки законів про розмежування повноважень і ресурсів між областями та районами, між районами та громадами тощо. Реалізація таких ініціатив потребуватиме перехідного періоду реалізації, який забезпечить максимальну непомітність процесу зміни адміністративно-територіального устрою та не погіршить якість і доступність усіх видів соціальних та інших послуг для громадян.

## ВИСНОВКИ

Проведений аналіз законодавчого забезпечення формування, функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади дозволяє зробити певні висновки.

1. Розпочати у 2014 р. реформаторські зміни, перш за все, стосуються розширення ресурсного забезпечення функціонування місцевого самоврядування та новостворених територіальних громад (фінансова децентралізація, матеріальні ресурси, форми співробітництва, механізми добровільного об'єднання та формування спроможних громад, розширення можливостей надання окремих видів послуг тощо).
2. При цьому залишаються не прийнятими законодавчі акти в частині врегулювання інституційного забезпечення та розширення конституційних повноважень; має місце гальмування секторальних реформ, які є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку території і побудови ефективної системи управління на місцевому рівні.
3. Відсутність необхідних конституційних змін гальмує процес реформування територіальних громад, робить неможливим прийняття законодавчих і нормативних документів відносно нової моделі адміністративно-територіального устрою України й алгоритму реалізації реформи.
4. Враховуючи вищевикладене, актуальними для прийняття залишаються зміни в Конституцію в частині децентралізації, які передбачають:
  - ✦ посилення конституційно-правового статусу місцевого самоврядування;
  - ✦ закріплення громади як первинної одиниці в системі адміністративно-територіального устрою України;
  - ✦ створення виконавчих органів місцевого самоврядування громади й інституту префектів (або інше);
  - ✦ закріплення матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування тощо.
5. На основі конституційних змін потребують прийняття:
  - ✦ Закон України «Про адміністративно-територіальний устрій», який визначить нову модель

АТУ, правовий статус, види адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні питань адміністративно-територіального устрою;

- ✦ нова редакція законів України «Про місцеве самоврядування» і «Про службу в органах місцевого самоврядування», а також «Про місцеві держадміністрації» або прийняття іншого закону, який регламентує діяльність колишніх місцевих держадміністрацій, центральних органів виконавчої влади (префектура або інше);
  - ✦ законодавче врегулювання розширення повноважень органів місцевого самоврядування в частині розпорядження землею за межами населених пунктів, державною та комунальною власністю тощо.
6. Впорядкування вищезазначених нормативно-правових актів дозволить вирішити питання щодо:
- ✦ врегулювання відносин у сфері адміністративно-територіального устрою;
  - ✦ забезпечення принципу повсюдності місцевого самоврядування (поширення юрисдикції органів місцевого самоврядування на землі за межами населених пунктів);
  - ✦ реформування галузей із надання базових соціальних та адміністративних послуг населенню;
  - ✦ забезпечення формування та функціонування спроможних територіальних громад;
  - ✦ формування механізмів місцевої демократії, що забезпечать відповідальність органів місцевої влади як перед державою, так і перед членами відповідних громад;
  - ✦ запровадження нових принципів і механізмів служби в органах місцевого самоврядування на основі європейських принципів публічної служби тощо;
  - ✦ підготовки професійних кадрів для ефективного функціонування органів місцевого самоврядування на місцях;
  - ✦ розробки та затвердження стандартів (нормативів): секторальних (охорона здоров'я, освіта, інфраструктура, інше); публічних послуг (соціальних, адміністративних, інші); бюджетно-податкових (міжбюджетні відносини, податкова база, власні доходи), критеріїв спроможності (самодостатності) об'єднаних територіальних громад. ■

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>
3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>
4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Постанова Верховної Ради «Про призначення чергових місцевих виборів у 2020 році» від 15.07.2020 р. № 795-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-20#Text>
6. Постанова Верховної Ради «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 р. № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
7. Постанова КМУ «Методика формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p#Text>
8. Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам» від 19.06.2019 р. № 522. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/522-2019-p#Text>
9. Постанова КМУ «Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад» від 24.01.2020 р. № 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-p#Text>
10. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>
11. Розпорядження КМУ «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад» від 31.01.2018 р. № 60-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-p#Text>
12. Указ Президента України «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 15.10.2020 р. № 449/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449/2020#Text>

#### REFERENCES

- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/522-2019-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449/2020#Text>